

CEDEM

ISSN 1830 5659

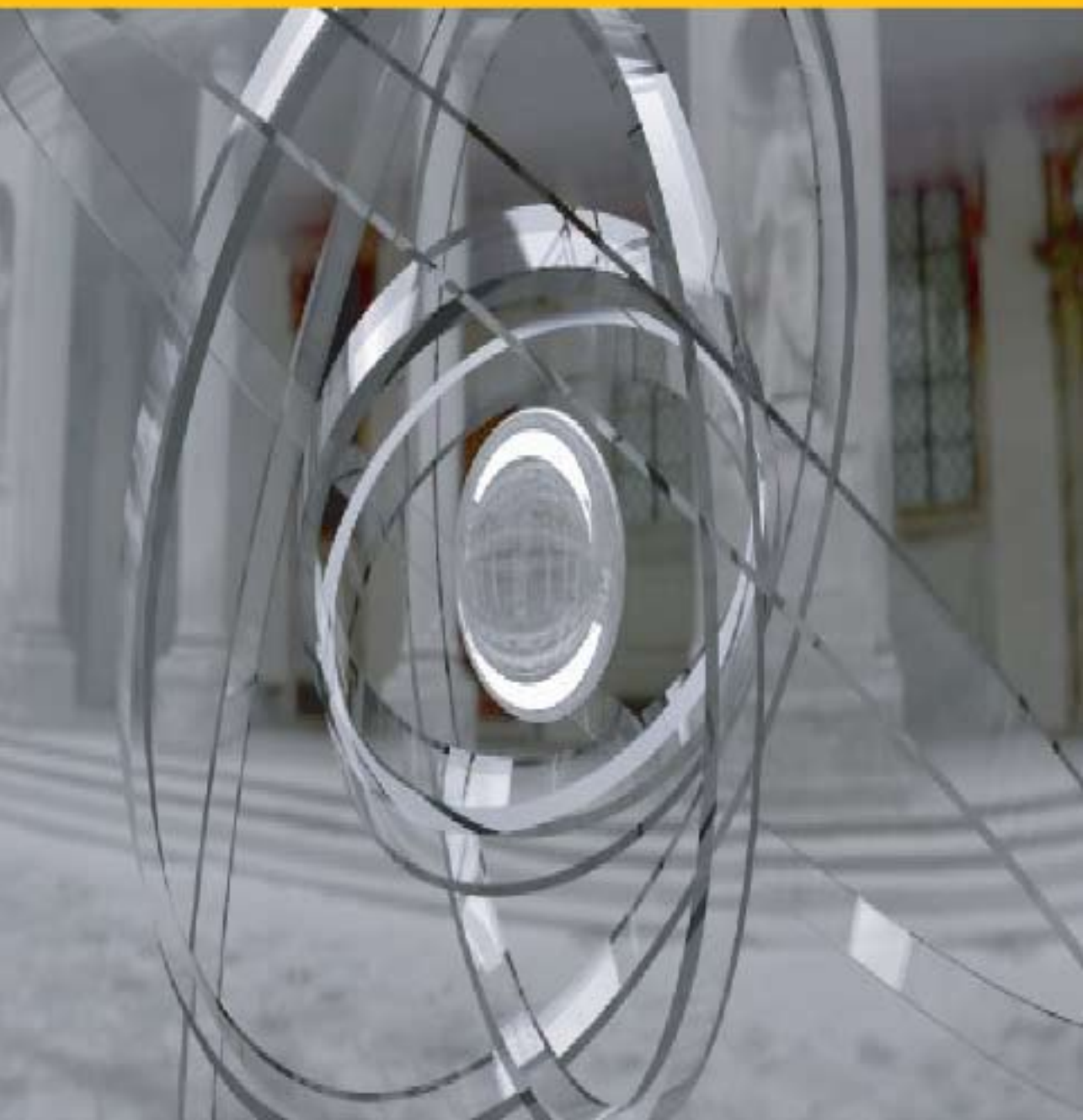
Centar za demokratiju
i ljudska prava

Center for Democracy
and Human Rights

Bulvar Džordža Votingtona 51, 348
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: ++382 20 234 114, fax: ++382 20 234 368
e-mail: cedem.wob@gcg.yu, www.cedem.org.yu

broj 23 • mart - maj 2006. godine

NEWSLETTER

Indeks demokratije¹

1. EKONOMSKE SLOBODE I EKONOMSKA PARTICIPACIJA

Ekonomska tranzicija, bez sumnje, predstavlja najzahtjevniji dio preobražaja postkomunističkih u demokratska društva. U ekonomskom aspektu socijalističko društvo se ponašalo protekcionistički prema svim društvenim grupama, proklamujući društvenu svojinu kao zajedničko dobro. Na taj način značajno su neutralisane socijalne razlike. Takođe, ekonomski položaj stanovnika nekadašnje SFRJ je bio znatno povoljniji jer je na djelu bio poseban oblik socijalizma nazvan samoupravnim koji je više naginjao zapadnom sistemu tržišne ekonomije nego li socijalističkom. Takođe treba napomenuti i da je bivša SFRJ tržišno bila orjentisana prema zapadnim zemljama. Sve je ovo uslovljavalo da životni standard stanovništva u SFRJ bude na znatno većem stupnju u odnosu na životni standard stanovništva iz ostatka istočnog bloka.

Prvi korak u procesu transformacije ekonomskog sistema nekadašnjih real-socijalističkih država predstavlja promjena u svojinskoj strukturi sistema. Privatizacija društvene svojine kao centralni proces tranzicije socijalističke u kapitalističku privredu počela je krajem osamdesetih godina. Praksa je po-

kazala da je pomenuti proces, bez obzira u kom vidu se sprovodio, neminovno dovodio (u manoj ili većoj mjeri) do društvene stratifikacije i pojave pojedinaca koje možemo identifikovati „pobjednicima“ i na drugoj strani „gubitnika“ procesa privatizacije. Ujedno, to vodi kriminalizaciji društva, dodatnim podjelama i tenzijama koje ruše pravni sistem.

Dodatni problem u ovom smislu u Crnoj Gori jeste tradicionalno kolektivistički tip društva u kojem je potreba za solidarnošću od iznimne važnosti. Dakle, možemo ustvrditi da problemi dijelom proističu iz specifične prirode crnogorskog društva koje se bazira na malim naseljima, gdje su familija, veze i prijateljstva među populacijom od 670.000 hiljada ljudi kroz istoriju a i danas upravljali odnosima među ljudima. Zato je politika vrlo često imala i ima snažnu ulogu u procesima privatizacije, i nerijetko je rađanje nove ekonomske elite u direktnoj sprezi sa strukturama moći u političkim krugovima.

Sve u svemu ovaj problem postaje znatno naglašeniji u društvima koja se transformišu iz real socijalizma u društva tržišne ekonomije kakvo je i crnogorsko društvo, u kome dominira neoliberalni koncept vođenja nacionalne ekonomije.

Sa stanovišta Indeksa indentifikovali smo tri dimenzije i realizovali mjerenje po jedinstvenom postupku kao što je to učinjeno i u prethodnim područjima. Dimenzije u okviru ovog područja su:

- Ekonomska jednakost pojedinaca na tržištu

¹ INDEX DEMOKRATIJE predstavlja način mjerenja stepena razvoja demokratskog procesa u jednom društvu. Njime se, jezikom brojki, kroz analizu specifičnih indikatora, ukazuje u kojoj mjeri građani doživljavaju prisustvo demokratije u njihovom društvu. Vladavina prava jeste jedno od ukupno pet područja koja predstavljaju predmet mjerenja. Kompletni izvještaj je dostupan na veb sajtu (www.cedem.cg.yu). Projekat je podržan od strane NED-a.

- Ekonomska jednakost i autonomija preduzeća
- Mehanizmi zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca

3.1 Ekonomska jednakost pojedinaca na tržištu

Ekonomska jednakost na tržištu predstavlja jedan od bazičnih principa tržišne ekonomije, kojoj, u deklarativno-političkom smislu, teži i crnogorsko društvo. Naravno, jednakost pojedinaca ne treba shvatiti u krajnjem smislu već u pogledu jednakosti šansi koje akteri ekonomske utakmice imaju na raspolaganju; to je ujedno i najvažniji preduslov za pun razvoj individualnih dostignuća. Međutim, tržište to ne garantuje samo po sebi te ovaj zadatak treba da riješi država tako što će stvoriti okvirne uslove za jednakost šansi. S obzirom na probleme koji su imanentni prirodi crnogorskog društva, gdje se nerijetko dešava da pojedinac bude isključen iz konkurencije zbog koncentracije vlasti ili nekorektne prakse, ovo pitanje dobija na važnosti.

Željeli smo da ispitamo da li i koje to raz-

like utiču na bolji odnosno lošiji položaj koji pojedinci imaju na tržištu, a kao kriterijum uzeli smo socijalno porijeklo, nacionalnost i vjeroispovijest, materijalni status, političko opredjeljenje i partijsku pripadnost te mogućnost participacije svih građana u ekonomskom životu društva. Osnovna ideja je svakako da (ne)postignuta jednakost u ovim aspektima predstavlja sumarni indikator demokracije društva u ovoj dimenziji.

Prema percepciji naših ispitanika, najmanju prepreku u dobijanju jednakih šansi na tržištu građani imaju u smislu njihove nacionalne i vjerske pripadnosti (vrijednost iznosi 2,86; inače opseg (range) u kom se kreće ovaj indikator je od 2,32 do 2,86); takođe izuzetno pozitivan rezultat bilježimo kada je u pitanju socijalno porijeklo građana (2,68). Takođe solidnu ocjenu notiramo kod indikatora koji govori o jednakosti pojedinaca u pogledu učešća u ekonomskom životu društva pod jednakim uslovima (2,58), dok nam ocjene posljednja dva indikatora govore da razlike u jednakosti uslova u tržišnoj utakmici postoje kada je u pitanju materijalni status pojedinca (2,37), a pogotovu obzirom na političko opredjeljenje i partijsku pripadnost građana (2,32). Dakle, to je sličan rezultat

Tabela 12 - Ekonomska jednakost pojedinaca na tržištu – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Jednak tretman na tržištu bez obzira na socijalno porijeklo građana	884	2.68	1.210	0.204
Jednak tretman na tržištu bez obzira na nacionalnu ili vjersku pripadnost	884	2.86	1.209	0.006
Jednak tretman na tržištu bez obzira na materijalni status pojedinaca	903	2.37	1.115	0.577
Jednak tretman na tržištu bez obzira na političko opredjeljenje i partijsku pripadnost građana	907	2.32	1.166	0.567
Jednakost pojedinaca u pogledu učešća u ekonomskom životu društva pod jednakim uslovima	885	2.58	1.171	0.280

koji je dobijen i po drugim dimenzijama, gdje zapažamo da socio – ekonomske razlike te pretjeran uticaj politike, koji su rezultat tranzicionih procesa, uveliko ograničavaju proces demokratizacije sa stanovišta ove a i prethodnih dimenzija.

3.2 Ekonomska jednakost i autonomija preduzeća

Ovom prilikom smo željeli utvrditi u kojoj mjeri su u Crnoj Gori preduzeća nezavisna u odnosu na državni uticaj. Ovu dimenziju smo uključili u Index prevashodno što su u socijalističkom društvenom uređenju preduzeća u potpunosti bila pod kontrolom države. S obzirom na proces privatizacije koji je gotovo okončan u cjelosti u Crnoj Gori bilo je važno pratiti percepciju stanja tog procesa od strane građana.

Prema percepciji građana, najbolji rezultat je postignut u pogledu izjednačavanja svih oblika svojine (2,64). Na drugom mjestu je transparentnost rada Vlade u pogledu djelovanja na ekonomski život društva (2,60). Ovo su dvije najveće vrijednosti, a sve ostale su značajno niže. Indikator koji govori o autonomiji preduzeća u procesu donošenja odluka (2,44) je na trećem mjestu, zatim slijede autonomnost inspekcijских službi i njihova neselektivnost u sprovođenju zakona i propisa (2,41), pa odsustvo ideologije i pritisaka države u javnim preduzećima (2,32). Izuzetno loš rezultat primjećujemo kada je jednakost u primjeni zakona za sva preduzeća u pitanju (2,30), kao i kada govorimo o odsustvu diskriminacije i favorizacije pojedinih preduzeća od strane države (2,29). I pri samom dnu, kao najveći problem sa stanovišta ekonomske jednakosti i autonomije preduzeća, građani identifikuju

Tabela 13 - Ekonomska jednakost i autonomija preduzeća – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Ravnopravnost preduzeća na tržištu bez obzira na oblik svojine	838	2.64	1.177	0.187
Odsustvo diskriminacije i favorizacije pojedinih preduzeća od strane države	829	2.29	1.084	0.558
Odsustvo uticaja pojedinačnih i partijskih interesa na preduzeća	873	2.27	1.114	0.716
Jednakost u primjeni zakona za sva preduzeća	876	2.30	1.102	0.547
Autonomija preduzeća u procesu donošenja odluka	828	2.44	1.112	0.342
Odsustvo ideologije i pritisaka države u javnim preduzećima	832	2.32	1.105	0.559
Odsustvo ekonomskih monopola koji uživaju zaštitu države i privilegovanih grupa	833	2.20	1.094	0.722
Autonomnost inspekcijских službi i njihova neselektivnost u sprovođenju zakona i propisa	846	2.41	1.139	0.490
Transparentnost rada Vlade u pogledu djelovanja na ekonomski život društva	848	2.60	1.127	0.228

Tabela 14 - Mehanizmi zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca – prikaz po indikatorima

Indikatori	N	K	SD	Skewness
Postojanje institucija koje obezbjeđuju slobodu tržišta	764	2.74	1.21	0.99
Postojanje NVO-a koje štite učesnike u ekonomskom životu od svih oblika pritisaka države, partija, moćnih pojedinaca i grupa	752	2.81	1.105	-0.023
Efikasnost borbe protiv sive ekonomije	882	2.21	1.039	0.698
Prava potrošača su zaštićena zakonom	869	2.52	1.166	0.255
Postojanje organizacija posredstvom kojih preduzeća i pojedinci mogu uticati na ukupnu ekonomsku politiku države	741	2.56	1.147	0.189
Aktivna uloga medija u ostvarenju principa jednakosti i zaštite ekonomskih prava i sloboda pojedinaca, preduzeća i organizacija	830	2.69	1.146	0.061
Efikasnost pravosuđa u zaštiti pojedinaca i preduzeća od svih oblika nasilja i nepoštovanja njihovih ekonomskih prava i sloboda	831	2.40	1.098	0.459
Efikasnost sudstva u rješavanju ugovornih sporova	828	2.54	1.102	0.346
Zaštita prava vlasništva od strane države i njenih organa	860	2.84	1.160	-0.057
Efikasnost države u pogledu zaštite prava vlasništva	876	2.80	1.137	0.036
Efikasnost državnih službi u borbi protiv korupcije	905	2.19	1.095	0.724

postojanje uticaja pojedinačnih i partijskih interesa na preduzeća (2,27) kao i postojanje ekonomskih monopola koji uživaju zaštitu države i privilegovanih grupa (2,20).

3.3 Mehanizmi zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca

Implementacija ovog principa nameće se kao sine qua non uspješne tranzicije odnosno preobražaja iz autokratskog u demokratsko društvo. Pri tom se mora imati u vidu da u ovoj dimenziji postoje dva ključna aspekta. Prvo, to je izgradnja efikasne institucionalne

infrastrukture i drugo, uspostavljanje prakse efikasne zaštite mehanizama koji obezbjeđuju slobodnu tržišnu utakmicu. Koliko je Crna Gora postigla na ovom planu, u očima njenih građana, identifikovali kroz mjerenje velikog broja indikatora, čak jedanaest.

Rezultati ukazuju na veoma heterogenu dimenziju jer se vrijednosti po indikatorima kreću u širokom opsegu od 2,19 do 2,84. Najvišu vrijednost smo zabilježili kod indikatora koji govori o zaštiti prava vlasništva od strane države i njenih organa (2,84); dalje izuzetno zadovoljavajući rezultat mjerimo kod zaštite od svih oblika pritisaka koju učesnicima u eko-

nomskom životu pružaju NVO (2,81), što još jednom govori o važnosti „trećeg sektora“ za sveukupnu demokratizaciju. Nakon toga takođe pozitivne rezultate bilježi efikasnost države u pogledu zaštite prava vlasništva (2,80) kao i postojanje institucija koje obezbjeđuju slobodu tržišta (2,74). Kao zadovoljavajući rezultat možemo kvalifikovati i kod aktivnosti medija u ostvarenju principa jednakosti i zaštite ekonomskih prava i sloboda pojedinaca, preduzeća i organizacija (2,69). Nešto lošiji ali opet zadovoljavajući rezultat ima indikator koji se tiče postojanja organizacija posredstvom kojih preduzeća i pojedinci mogu uticati na ukupnu ekonomsku politiku države (2,56). Znatno niže vrijednosti mjerimo kod sljedećih indikatora i to u ovom redosljedu: efikasnost sudstva u rješavanju ugovornih sporova (2,54), zatim kod pitanja da li su prava potrošača zaštićena zakonom (2,52), pa kod indikatora koji se odnosi

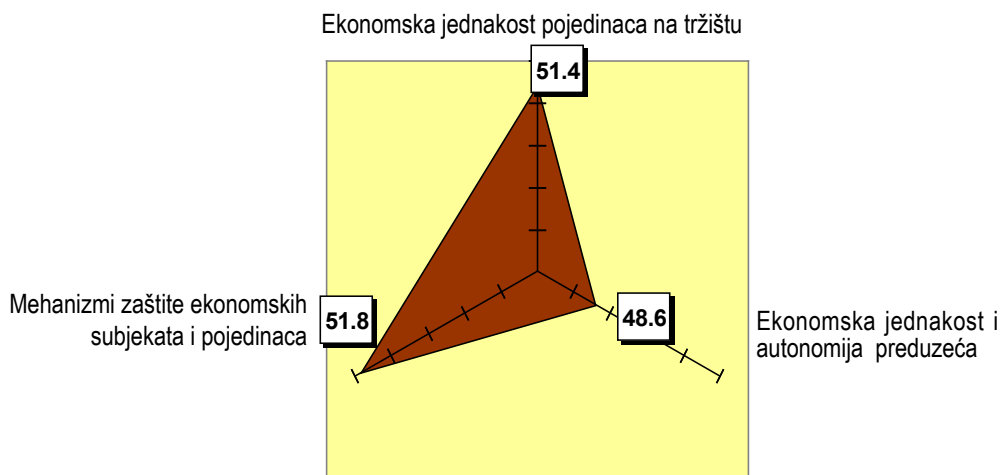
na efikasnost pravosuđa u zaštiti pojedinaca i preduzeća od svih oblika nasilja i nepoštovanja njihovih ekonomskih prava i sloboda (2,40). I na samom kraju su dva polja kojima treba posvetiti najviše pažnje u okviru ove oblasti a to su borba protiv sive ekonomije (2,21), i indikator koji je izuzetno nisko ocijenjen pa samim tim i prioritet svih prioriteta, a koji se odnosi na efikasnost državnih službi u borbi protiv korupcije (2,19).

3.4 Sumarni pokazatelj područja ekonomskih sloboda i ekonomske participacije (trend)

U tabeli 15 i grafikonu koji slijedi dati su sumarni pokazatelji za područje ekonomskih sloboda i ekonomske participacije, a na kraju smo izvršili poređenje rezultata dobijenih ovom prilikom

Tabela 15 - Ekonomske slobode i ekonomska participacija - sumarno po dimenzijama

Dimenzije	N	K	SD	Skewness
Ekonomska jednakost pojedinaca na tržištu	961	51.4	20.15709	0.273
Ekonomska jednakost i autonomija preduzeća	959	48.6	18.76805	0.451
Mehanizmi zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca	975	51.8	17.35394	0.135

Dimenzije	2005-2006	2006-2007
Ekonomska jednakost pojedinaca na tržištu	52.5	51.4
Ekonomska jednakost i autonomija preduzeća	48.9	48.6
Mehanizmi zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca	51.7	51.8

sa onima iz prethodnog istraživanja.

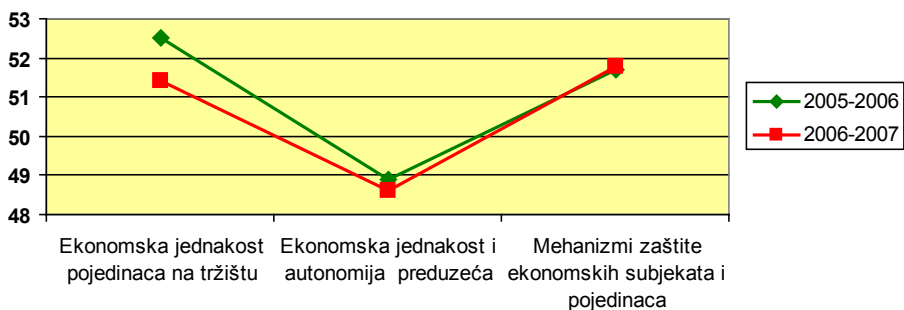
Kada izvršimo sumarizaciju podataka po svim dimenzijama za polje ekonomskih sloboda i ekonomske participacije, primjećujemo da najveću vrijednost bilježi područje koje se odnosi na mehanizme zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca (51,8). Takođe respektabilnu vrijednost notiramo i kod dimenzije koja mjeri ekonomsku jednakost pojedinaca na tržištu (51,4). Možemo reći da su po ovim dimenzijama rezultati prihvatljivi, što se ne može reći i za treće područje koje je bilo predmet našeg mjerenja a to je ekonomska jednakost i autonomija preduzeća (48,6), što ujedno identifikujemo i kao najveći problem u Crnoj Gori sa stanovišta ove dimenzije.

Ukoliko uporedimo vrijednosti koje smo dobili po ovoj dimenziji u prethodnom istraživanju sa najnovijim vidjećemo da je raspon (range) u kom se kreću nešto veći, ali neznatno. Takođe

možemo primijetiti da ovom prilikom najbolje rezultate zapažamo kod indikatora koji govori o postojanju mehanizama zaštite ekonomskih subjekata i pojedinaca u odnosu na ekonomsku jednakost, koja je u prošlom mjerenu bila u prvom planu. I na kraju se javlja indikator ekonomske jednakosti i autonomije preduzeća kao najlošije ocijenjen, sa čak nešto nižom vrijednošću koju je imao u prethodnom mjerenu.

Napokon, na osnovu rezultata našeg mjerenja možemo ustvrditi da ukoliko Crna Gora želi da se svrsta u red demokratskih društava sa ekonomskim područjem koje raspolaže demokratskim mehanizmima i funkcionise na principima tržišne ekonomije razvijenih zapadnih demokratija, rješavanje ovog problema moraće se postaviti kao prioritet. Dakle, afirmisati principe i izgraditi mehanizme koji će pospješiti ekonomsku jednakost i autonomiju preduzeća. Naravno ne treba shvatiti da je problem jednostavan i lako rješiv i da je moguće pronaći soluciju preko noći, naprotiv, zahtijeva sistemski pristup, veoma duboku i temeljnu analizu, kao i angažovanje svih struktura crnogorskog društva, da bi na kraju ti napori rezultirali poboljšanjem stanja u navedenom sektoru. Naravno i sama preduzeća trebaju se uključiti u ovaj proces kako bi traganje za mehanizmima, koji bi im obezbijedili veću autonomiju, bilo brže i efikasnije.

Ekonomske slobode i ekonomska participacija - TREND

Aktivnosti CEDEM-a

Seminar:

”Implementacija Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u nacionalni pravni sistem”

Ulcinj, 14. - 15. mart 2008. godine

Seminar namijenjen mladim kadrovima koji su zaposleni u sudovima, advokaturi i tužilaštvu na temu: **Implementacija Evropske konvencije o ljudskim pravima i osnovnim slobodama u nacionalni pravni sistem**. Istaknuti crnogorski pravници, sudije Vrhovnog suda Julka Badnjar, Vesna Begović, Radule Kojović i Petar Stojanović, zamjenik Vrhovnog državnog tužioca Crne Gore Veselin Vučković, koordinator Centra za ljudska prava Siniša Bjeković, kao i predstavnik OEBS-a Aleksa Ivanović, upoznali su pripravnike i stručne saradnike sa značajem i načinima implementacije međunarodnih standarda o ljudskim pravima i slobodama. Seminar je realizovan uz podršku Balkan Trust- a for Democracy.

Seminar:

”Sloboda izražavanja, pravo na privatnost i pravo na pravično suđenje prema Evropskoj Konvenciji o ljudskim pravima”

Bečići, 4. - 5. april 2008.

Seminar za crnogorske sudije, tužioce, advokate i predstavnike medija na temu: **Sloboda izražavanja, pravo na privatnost i pravo na pravično suđenje prema Evropskoj Konvenciji o ljudskim pravima**, organizovan od strane CEDEM-a, AIRE Centra iz Londona i OEBS-a, uz podršku Ministarstva spoljnih poslova Velike Britanije i Vestrminsterske fondacije za demokratiju. Predavači na seminaru su bili: Boyko Boev - Pravni službenik Član 19, London; Prof. dr Vladimir Vodinelić - Pravni fakultet, Beograd; Nuala Mole - AIRE Centre, London i Siniša Bjeković- Centar za manjinska prava, Podgorica.

Seminar:

”Crna Gora u procesu euroatlantskih integracija”

Bečići, 11. - 12. april 2008.

Seminar na temu: **Crna Gora u procesu euroatlantskih integracija**, organizovan je od strane CEDEM-a uz podršku fondacije Konrad Adenauer za studente fakulteta političkih nauka, prava i ekonomije. Predavaci na seminaru su bili: Ana Vukadinović, Sekretarijat za Evropske Integracije, Špela Cimerman, Delegacija Evropske komisije u Crnoj Gori, Aleksandar Pejović, direktor Direkcije za evropske integracije u MIP-u RCG, prof. dr Miroslav Hadžić,

Centar za Civilno Vojne odnose, Beograd; Miodrag Vuković, predsjednik Parlamentarnog Odbora za međunarodne odnose i evropske integracije; Nedeljko Rudović, novinar dnevnog lista “Vijesti” i Savo Kentera, generalni sekretar Euro-Atlantskog kluba u Crnoj Gori.

Međunarodne aktivnosti predstavnika CEDEM-a**Prof. Dr Srđan Darmanović***5.-10. april 2008. Kijev*Učešće na V globalnoj konferenciji, u organizaciji *World Movement for Democracy*.**Mr Nenad Koprivica***18. april 2008. Budimpešta*

Konferencija organizovana od strane Instituta za otvoreno društvo iz Budimpešte na temu: **Regionalni pristup EU integraciji: ‘Stara/nova formula za Zapadni Balkan – nada u uspjeh ili još jedno vještačko nametanje iz Brisela’?**

Prof. Dr Srđan Darmanović, Rajko Radević*17.-18. april 2008. Brisel*

Međunarodna konferencija organizovana od strane Evropske Komisije, pod nazivom: **Razvoj civilnog društva u Jugoistočnoj Evropi – Gradimo Evropu zajedno.**

Nikola Đurović*10.-11. mart 2008. Skoplje*

Regionalna radionica na temu: **Politička participacija manjina u Jugoistočnoj Evropi u procesu EU integracija.** Radionicu organizovala King Baudouin Fondacija.

Rajko Radević*1.-2. april 2008. Ljubljana*

Konferencija pod nazivom: **Jačanje uloge civilnog društva u zemljama Zapadnog Balkana**, u organizaciji ECAS-a iz Brisela i CNVOS - Ljubljana.

Ispitivanje političkog javnog mnjenja Crne Gore Mart 2008

Istraživanje je obavljeno u periodu od 14. do 20.03.2008. Primijenjen je CEDEM-ov standardni dvostruko stratifikovani uzorak sa slučajnim izborom ispitanika u finalnim jedinicama. Realizovani uzorak je 1302 ispitanika iz sedamnaest crnogorskih opština. Standardna greška uzorka u odnosu na ravnomjernu 50% distribuciju (dvije vrijednosti) iznosi 1.4%. Projekat Javno mnjenje Crne Gore podržan je od strane Instituta za otvoreno društvo, predstavništvo Crna Gora (OSIM).

Osnovne karakteristike uzorka

Starosna struktura ispitanika	%
Od 18 do 34 godine	34.1
Od 35 do 54 godine	36.6
Preko 55 godina	29.3
Nacionalnost ispitanika	%
Crnogorci	45.4
Srbi	34.3
Bošnjaci	4.4
Albanci	5.1
Muslimani	8.3
Hrvati	0.9
Ostali	1.6

Članstvo u EU (trend)

	Feb 07	Jun 07	Sep 07	Feb 08	Mar 08
Da	74.0	78.3	72.4	72.8	78.2
Ne	8.4	6.5	9.4	9.2	9.1
Ne zna	17.6	15.2	18.2	18.0	12.7

Članstvo u NATO (trend)

	Feb 07	Jun 07	Sep 07	Feb 08	Mar 08
Da	36.6	32.9	32.4	29.5	33.1
Ne	34.6	39.7	40.7	44.2	43.1
Ne zna	28.8	27.4	26.9	26.3	23.8

Saradnja sa Tribunalom u Hagu (trend)

	Feb 07	Jun 07	Sep 07	Feb 08	Mar 08
Da	45.3	48.2	47.7	49.2	47.2
Ne	32.6	30.6	29.5	29.8	31.6
Ne zna	22.1	21.2	22.8	21.0	21.2

Kompletni rezultati istraživanja mogu se pogledati na CEDEM-ovom sajtu:
www.cedem.cg.yu

Povjerenje u institucije (trend)

Institucija	Koef. povjerenja		
	sep '07.	feb '08.	mar '08.
Srpska pravoslavna crkva	3.42	3.38	3.58
Predsjednik Crne Gore	2.84	2.90	3.08
Vlada Crne Gore	2.72	2.72	3.00
Policija Crne Gore	2.60	2.60	2.89
Skupština Crne Gore	2.66	2.59	2.82
Sudstvo Crne Gore	2.50	2.31	2.63
Crnogorska pravoslavna crkva	2.56	2.41	2.71
Političke partije u Crnoj Gori	2.36	2.28	2.44

Povjerenje u političare i javne ličnosti

Političar / rang prema srednjoj ocjeni od 1 do 5	Srednja ocjena
1. Vanja ČALOVIĆ	3.31
2. Milo ĐUKANOVIĆ	3.27
3. Filip VUJANOVIĆ	3.22
4. Gordana ĐUROVIĆ	3.06
5. Vujica LAZOVIĆ	2.61
6. Nebojša MEDOJEVIĆ	2.60
7. Ranko KRIVOKAPIĆ	2.58
8. Srđan MILIĆ	2.51
9. Andrija MANDIĆ	2.49
10. Ranko KADIĆ	2.09
11. Predrag POPOVIĆ	2.05
12. Miodrag ŽIVKOVIĆ	2.01
13. Zoran ŽIŽIĆ	1.99
14. Emilo LABUDOVIĆ	1.90
15. Ferhat DINOŠA	1.85
16. Mehmet BARDHI	1.69
17. Rafet HUSOVIĆ	1.59
18. Vasilij SINIŠTAJ	1.58

Povjerenje u političare
 - trendovi na nivou ukupne skupine ispitanika -

Rang političara / javne ličnosti	Avgust 2006.	Februar 2007.	Jun 2007.	Sep/okt 2007.	Februar 2008.	Mart 2008.
Vanja ČALOVIĆ	-	-	3.18	3.19	3.16	3.31
Milo ĐUKANOVIĆ	2.98	2.86	3.09	3.01	2.96	3.27
Filip VUJANOVIĆ	2.87	2.82	2.99	3.02	3.06	3.22
Željko ŠTURANOVIĆ	-	2.99	3.14	3.07	3.36	-
Nebojša MEDOJEVIĆ	2.43	2.93	3.10	2.98	2.65	2.60

Stavovi prema predsjedničkim kandidatima

Kandidat	Odnos prema kandidatu %			
	Veoma pozitivan	Uglavnom pozitivan	Uglavnom negativan	Veoma negativan
MANDIĆ	23.0	26.6	17.4	33.0
VUJANOVIĆ	42.9	29.6	11.2	16.3
MEDOJEVIĆ	16.4	39.7	19.8	24.1
MILIĆ	15.1	35.8	20.4	28.6

Siguran glas

Kandidat	N	K	SD
VUJANOVIĆ	1058	6.12	4.220
MEDOJEVIĆ	1030	3.25	3.420
MANDIĆ	1038	2.99	3.474
MILIĆ	1022	2.48	2.951

Percepcija procjene šansi predsjedničkih kandidata

Kandidat	Šanse kandidata %			
	Velike šanse	Dobre šanse	Male šanse	Nikakve šanse
MANDIĆ	12.5	15.2	32.0	40.3
VUJANOVIĆ	68.1	21.0	4.8	6.1
MEDOJEVIĆ	12.0	26.4	33.6	28.0
MILIĆ	6.5	15.5	34.1	43.9

Predsjednički izbori – prvi krug

Kandidat	%
Andrija MANDIĆ	19.1
Filip VUJANOVIĆ	52.8
Nebojša MEDOJEVIĆ	18.3
Srđan MILIĆ	9.8

• **IZLAZNOST:** 74,1% +/- 3,1% - **INTERVAL POVJERENJA 99%**

• **PROCIJENA:** IZLAZNOST OD 71% DO 77,2%

• **KOREKCIJA:** PROCIJENJENE VRIJEDNOSTI MINUS PRINUDNA APSTINENCIJA KOJA SE KREĆE OKO 2,5%

Posjetili su nas ...

- Yves Berteau, Ataše u Ambasadi Belgije u Beogradu
- Morten Villumsen, prvi sekretar u ambasadi Kraljevine Danske u Beogradu
- Julian Peel Yates, šef posmatračke misije, OEBS
- Beata Martin-Rozumilowicz, zamjenik šefa posmatračke misije, OEBS
- Simeon Apostolov, Izborni analitičar, OEBS
- Bjorn Linderfalk, Savjetnik u Švedskoj Ambasadi u Beogradu
- Thomas Jezequel, Caritas International
- Ana Jaše, Programski Direktor Instituta za Strateške Studije, Ljubljana